

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 1/2008 vp

Hallituksen esitys laiksi sähköisen viestinnän tietosuojalain muuttamisesta

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 27 päivänä marraskuuta 2007 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi sähköisen viestinnän tietosuojalain muuttamisesta (HE 158/2007 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi liikenne- ja viestintävaliokuntaan samalla määrännyt, että hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto liikenne- ja viestintävaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Juha Perttula, liikenne- ja viestintäministeriö
- poliisitarkastaja Arto Hankilanoja ja ylitar-
kastaja Silja Hallenberg, sisäasiainministeriö
- tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio
- tietoturva-asiantuntija Pasi Hänninen, Vies-
tintävirasto
- lakiasioiden päällikkö Marko Lahtinen, Fi-
Com ry
- professori Tuomas Ojanen.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- oikeusministeriö
- keskusrikospoliisi.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sähköisen viestinnän tietosuojalakia. Teletoimintailmoitusvelvolliset palveluyritykset velvoitettaisiin säilyttämään viestintää koskevia tietoja 12 kuukauden ajan. Säilytysvelvollisuus koskisi muun muassa tietoa siitä, kuka on soittanut puhelun tai lähettänyt sähköpostiviestin ja koska tämä on tapahtunut. Säilytysvelvollisuus ei koskisi viestien sisältöä. Tiedot säilytettäisiin viranomaisten ja erityisesti rikostutkinnan tarpeita varten. Ehdotetut muutokset koskevat ainoastaan tieto-

jen säilyttämistä. Tietojen hyödyntäminen ja viranomaisten tiedonsaantioikeudet määräytyisivät edelleen muiden, voimassa olevien kansallisten säännösten mukaisesti. Tietojen säilyttämisestä teleyrityksille aiheutuvien ylimääräisten kustannusten korvaamisesta vastaisi se viranomainen, jonka tarpeita varten tiedot säilytetään.

Lisäksi lakiin ehdotetaan tehtäväksi eräitä lakitekknisiä muutoksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä on kysymys tunnistamistietojen tallentamista koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (24/2006/EY) kansallisesta täytäntöönpanosta.

Lakiehdotuksen mukaan teletoimintailmoitusvelvolliset palveluyritykset, jäljempänä teleyritys, velvoitetaan säilyttämään viestintää koskevia tietoja 12 kuukauden ajan viestinnän päävämäärästä. Säilytysvelvollisuus ei koske viestintä sisältöä eikä verkkosivustojen selaamisesta kertyviä tunnistamistietoja. Tiedot säilytetään viranomaisten ja erityisesti rikostutkinnan tarpeita varten. Säilyttämisestä aiheutuvien ylimääräisten kustannusten korvaamisesta vastaa se viranomainen, jonka tarpeita varten tiedot säilytetään.

Hallintovaliokunnan käsityksen mukaan lakiehdotus on laadittu direktiiviehdotuksen mukaisesti ja sen salliman kansallisen liikkumavaran puitteissa. Esityksen keskeisenä tarkoituksena on parantaa poliisin ja muiden viranomaisten toimintamahdollisuuksia mahdollistamalla teleyrityksillä olevien tiettyjen tietojen säilyttäminen viranomaistarpeita varten. Sähköisen viestinnän yleistymisen myötä viestintää koskevilla tiedoilla on yhä suurempi merkitys esimerkiksi rikosten selvittämisen kannalta.

Valiokunta tähdentää, että esitetty sääntely koskee vain tietojen säilyttämistä. Viranomaisten tiedonsaantioikeudet, joiden perusteella säilytettäviä tietoja voidaan käyttää, määräytyvät erikseen voimassa olevien kansallisten säännösten mukaisesti. Jatkossakin viranomaisilla tulee siten olla lakiin perustuva oikeus saada tietoja.

Hallintovaliokunnan ja perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan henkilötietojen suojan kannalta tärkeitä sääntelykohteita rekisteröinnissä ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset tietojen luovutettavuus mukaan luettuna sekä tietojen säilytysaika henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturva, minkä lisäksi näiden seikkojen

sääntelyn lain tasolla tulee olla kattavaa ja yksityiskohtaista. Hallintovaliokunnan näkemyksen mukaan esityksessä on otettu tietosuojanäkökohdat asianmukaisesti huomioon. Valiokunta korostaa korkeiden tietoturva vaatimusten noudattamista järjestelmiä toteutettaessa.

Hallintovaliokunta pitää erittäin tärkeänä esityksessä ehdotettua säännöstä, jonka mukaan teleyrityksen tulee ennen säilytysvelvollisuuden toteuttamista sopia säilyttämisen toteutuksesta sisäasiainministeriön kanssa. Valiokunnan mielestä on välttämätöntä, että ne viranomaiset, joiden tarpeita varten tietoja säilytetään, voivat arvioida ennen säilyttämisen toteuttamista, onko tietojen säilyttäminen ja sen toteutus viranomaisen tarpeiden mukaista. Säännös on merkittävä myös siltä kannalta, että säilyttämisestä aiheutuvista ylimääräisistä kustannuksista vastaa se viranomainen, jota varten tietoja säilytetään.

Kustannuksia arvioidaan aiheutuvan tunnistamistietojen tallentamisvelvollisuuden toteuttamiseksi tarvittavista teknisistä toteutuksista, teknisen seuranta- ja raportointijärjestelmän luomisesta, jolla tuotetaan tilastotietoa Euroopan komissiolle raportoimista varten, sekä kasvavasta teknisestä toteutuksesta ja ylläpidosta aiheutuvasta työstä. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan sääntelystä aiheutuvien investointikustannusten määrä Suomessa on arviolta noin 5 — 8 miljoonaa euroa ja vuotuisten käyttökustannusten määrä noin 10 prosenttia investointikustannuksista. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että viranomaiskohtainen kustannusvaikutusten arviointi ja budjetointi on jossain määrin hankalaa.

Valiokunta pitää tarpeellisena, että direktiivin ja sen kansalliseksi täytäntöön panemiseksi säädettävän lain toimivuutta seurataan. Valiokunta on direktiiviehdotuksen käsittelyn yhteydessä pitänyt tärkeänä direktiivin säännöllistä uudelleentarkastelua (HaVL 2/2006 vp — U 52/2005 vp). Tietojen säilyttämisestä vakavan rikollisuuden tutkinnalle, selvittämislle ja syyteharkinnalle saatavan hyödyn määrää sekä vaikutuksia muun muassa yksityisyyden suojan

kannalta tulee voida jatkossa arvioida, jotta voidaan päätellä, onko tietojen säilytysvelvollisuuden avulla päästy tavoiteltuihin päämääriin. Tässä yhteydessä on aiheellista kiinnittää huomiota muun muassa tietojen säilytysaikoihin ja tallennettavien tietojen tarpeellisuuteen, tietojen tallentamisesta aiheutuviin kustannuksiin sekä teknologian nopeaan kehitykseen. On myös tärkeää, että tietosuojaviranomaiset kytketään arviointiin mukaan.

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta esittää,

että lakiehdotus hyväksytään ja

että liikenne- ja viestintävaliokunta ottaa edellä perusteluissa lausutun huomioon.

Helsingissä 15 päivänä helmikuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Tapani Tölli /kesk
vpj. Tapani Mäkinen /kok
jäs. Thomas Blomqvist /r
Maarit Feldt-Ranta /sd
Heli Järvinen /vihr
Elsi Katainen /kesk
Timo Korhonen /kesk
Valto Koski /sd

Outi Mäkelä /kok
Petri Pihlajaniemi /kok
Pirkko Ruohonen-Lerner /ps
Lenita Toivakka /kok
Unto Valpas /vas
Tuula Väättäinen /sd
vjäs. Markku Pakkanen /kesk
Veijo Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne.